

Práce s odborným textem

Lekce 2, 2. listopadu 2018

Zadání z minulé hodiny

A) Přemýšlejte o vhodném tématu pro vaši diplomovou práci (pokud ji již máte výrazně rozpracovanou, tak pro jinou práci)

Jaká jsou kritéria pro dobré téma?

B) Formulujte hlavní cíl práce a otázku, kterou má práce zodpovědět.

Vložte do odevzdavárny do 31.10.

Kritéria pro dobré téma?

Kritéria pro dobré téma

Obsahová

- objevnost, novost
- odborně podstatné

Formální

- zájem téma zpracovat
- schopnost téma zpracovat (metody)
- dostupnost dat pro zpracování
- realističnost rozsahu
- dostupnost vedoucích práce
- téma zajímavé pro ostatní (?)

Sdílení témat

Hledání tématu práce

Téma práce

Hlavní myšlenka

Výzkumná otázka

Konceptualizace

Operacionalizace

Hypotéza

(Sub-hypotézy)

Analýza textů

Jakým způsobem číst text, abychom mu porozuměli? Co všechno můžeme na základě textu usoudit?

- fáze práce s textem (příprava na čtení textu, samotné čtení s poznámkami, způsoby tvorby poznámek, analýza textu)
- identifikace typu textu, klíčových otázek
- hlavní myšlenka textu, shrnutí
- analýza východisek, postojů a argumentace autora

	ČTENÍ	KRITICKÉ ČTENÍ
ÚČEL	Získat základní pochopení textu	Posoudit, JAK text funguje
AKTIVITA	Porozumění	Analýza/Interpretace/Vyhodnocování
ZAMĚŘENÍ	Co text ŘÍKÁ	Jak je text VYSTAVĚN a Co ZNAMENÁ
OTÁZKY	Co text říká? Jaké informace z něj mohu získat?	Jak text funguje? Jak je argumentován? Jaká rozhodnutí jsou zde obsažena? Jaká je jeho struktura? Jaký způsob zdůvodňování a důkazů je používán? Jaké jsou předpoklady argumentů v textu? Co text znamená?
SMĚŘOVÁNÍ	S textem (bere se za dané, že je správně)	PROTI textu (dotazování se na předpoklady a argumenty, interpretace významu v kontextu)
VÝSTUP	Převyprávění, Shrnutí	Popis, Interpretace, Vyhodnocení

Čtení odborného textu je komplexní úkol.

Nejhorší způsob, jak k tomu přistoupit, je číst jako ješ jako byste četli učebnici – od názvu až po literaturu, hltat každé slovo bez reflexe nebo kritiky.

Fáze čtení odborného textu

- **Výběr** (Je pro mě text zajímavý a důležitý?)
- **Analýza** (Co je to za typ textu a jakou má strukturu? Na jaké otázky text odpovídá? Co je hlavní myšlenka textu?)
- **Interpretace** (Jak text odpovídá na své otázky? Jaký význam mají použité argumenty?)
- **Vyhodnocení** (Jak dobře text odpovídá na otázky? V čem je pro mě hodnotný?)

Zásady studia odborných textů

- Aktivně (klást otázky) + Efektivně
- Číst 2x – 3x
 1. Klíčové pasáže + struktura
 2. Hlavní myšlenky + klíčové pojmy
 3. Důkladná analýza a interpretace
 4. Zhodnocení argumentů a východisek (Kritické čtení)

Porozumění textu

1. Jakým problémem se autor zabývá?
2. K jakým závěrům dospěl?
3. O co své závěry opírá?

Fáze čtení odborného textu - Výběr

1. Podívej se na ukazatele, zda je pro tebe článek zajímavý a podstatný

- Název
- Časopis a Autoři (známost, renomé, pozice, mají dostatečný kredit?)

http://www.harzing.com/pop_win.htm

- Datum publikace, zaslání, přijetí (jak rychle v mém oboru výzkum „zastarává“?)
- Klíčová slova (keywords) + příp. abstrakt

Fáze čtení odborného textu - Analýza

2. Prolétni článek a najdi, jakou má strukturu

Abstract (abstrakt)

Introduction (úvod)

Materials and Methods (metodologie, sběr dat)

Results (výsledky)

Discussion (diskuse)

References (literatura)

Co číst nejdříve a co potom?

1. Chceš zjistit, zda je článek důležitý pro tvou práci?
2. Potřebuješ znát hlavní myšlenky a argumenty nebo tě zajímají detaily?
3. Chceš si ujasnit svůj názor na danou otázku?

Pomůcky k identifikaci důležitých částí

Na úrovni celého textu	Na úrovni jednotlivých odstavců - fráze
Název	překvapující, nečekané
Abstrakt	v kontrastu s předchozími zjištěními
Klíčová slova	zatím nebylo příliš prozkoumáno...
Vizuální prvky (grafy, tabulky)	we hypothesize that
První věta a 1 – 2 poslední věty sekce Úvod (Introduction)	vyvinuli jsme, představujeme, z dat vyplývá

Fáze čtení odborného textu - Analýza

3. Hledej klíčovou otázku oboru, na kterou text odpovídá

Ne „O čem je článek?“ ale „Jaký problém celého oboru se zde snaží vyřešit?“

Příklad: (Athman) Ernst, Julie, and Martha Monroe. 2004. “The effects of environment-based education on students’ critical thinking skills and disposition toward critical thinking.”

Environmental Education Research 10(4):507–22.

„Jaký vzdělávací kontext má potenciál pozitivně ovlivnit úspěch žáků?“

Fáze čtení odborného textu - Analýza

4. Poté shrň kontext, co už se o problému ví.

Co už bylo v tomto oboru zjištěno k zodpovězení klíčové otázky? Jaké jsou limity dosavadního výzkumu? Co je (podle autorů) potřeba ještě zjistit?

Příklad: „V USA bylo věnováno mnoho úsilí ke zvýšení vzdělávacích úspěchů žáků. Zároveň bylo zkoumáno, jaký vliv na učení má použití environmentálního kontextu jako integrujícího prvku ve vzdělávání. Zatím je ale málo konkrétních studií (existují spíše kvalitativní), které by dokazovali, že použití environmentálního kontextu zvyšuje úspěch žáků – konkrétně jejich dovedností kriticky myslet.“

Fáze čtení odborného textu - Analýza

5. Najdi specifické otázky, na které článek odpovídá

Na co přesně chtějí autoři svým výzkumem odpovědět? Může to být více otázek nebo jen jedna.

Příklad: Mají studenti (urč. ročníku) zapojeni do environmentálně zakotveného vzdělávacího programu lepší dovednosti kritického myšlení a dispozice kriticky myslet než jejich kolegové, kteří do takového programu zapojeni nejsou?

Poznámkování v průběhu čtení

- **Obsahové poznámky** (vyznačení důležitých částí textu a zkrácený „překlad“ do vlastních slov k ujasnění významu)
- **Kontextové poznámky** (vyznačení podstatných míst a jejich role v argumentaci sdělení – např. „oponující názor“, „navázání na předchozí teorie“ apod.)
- **Komentáře - dialogické poznámky** (vyjádření vlastního názoru k autorovým tezím – např. „Ano!“, „Divná logika“, „Jak tohle navazuje na předchozí?“ apod.)

Společné cvičení – interpretace textu

- Co se v textu píše - Parafráze a shrnutí
- Co autor říká - Identifikace tvrzení, argumentů a důkazů
- Východiska autora

Trénink:

1/ článek Hany Librové

2/ vlastní vybraný článek

Parafráze

Parafráze – „převyprávění“ části textu (použití synonym, změna pořadí, změna formy slov, použití jiných spojovacích a uvozovacích slov)

Příklad: první 2 věty odstavce

Parafráze:

„Závažné environmentální problémy by měli řešit politici, řada zemí už takové kroky k řešení dnes dělá.“

Ve skupině parafrázujte nahlas větu z úvodu článku, poskytněte kolegovi popisnou zpětnou vazbu.

Shrnování

1 odstavec → 1 věta vystihující podstatu

celý článek → 3 – 5 vět

Příklad: 2. odstavec článku

Shrnutí:

„Změny ve společnosti by mohly iniciovat ekologická hnutí, vedou se ale spory, zda se jim to skutečně daří.“

Ve skupině shrňte odstavec z úvodu článku a celý článek, poskytněte kolegovi popisnou zpětnou vazbu.

Argumentace

- Tvrzení – výrok, který autor v rámci textu předkládá (myslím si, že...)
- Argument – podporuje tvrzení (...protože...)
- Důkaz – je oporou pro argumenty, odkazuje na zdroj dat, na vlastní výzkum apod.

Tvrzení, argumenty a důkazy

- Jaké je hlavní tvrzení/myšlenka autora?
- Jakými podpůrnými argumenty ji podkládá?
Jak jsou propojené s hlavní myšlenkou?
Mezi sebou navzájem?
- Jaké důkazy pro své argumenty předkládá?
- Jak moc důkazů prezentuje? Je to dost nebo málo pro to, co tvrdí?
- Odkud důkazy bere? Jak moc jsou zdroje důkazů důvěryhodné?

Argumentační struktura je když...

Prvky argumentace:

- používá text fakta?
- jsou tato fakta doložená daty?
- je souvislost dat a faktů argumentována (hledány souvislosti)?
- vyplývají ze spojení jednotlivých faktů argumenty?

„ Jakmile pochopíte, co chtěl autor textem dosáhnout, a porozumíte autorovým argumentům a závěrům opravdu zevnitř (tj. autorovými vlastními termíny), úkol kriticky analyzovat text může začít...“

Stephen Brookfield

Tvrzení, argumenty a důkazy

úkol

Vymezte si úsek textu, který má rozsah nejvýše půl strany.

- Vyberte ze svého textu jedno tvrzení, které je podle vás dobře argumentováno, vysvětlete na příkladu;
- Vyberte ze svého textu jedno tvrzení, které je naopak slabě argumentováno, vysvětlete na příkladu;

sdílejte ve skupině

Východiska autora

- Kdo je autor?
- Jak jsme to z textu poznali?
- Co autor textem sleduje?
- Jaká jsou jeho východiska/předpoklady (assumptions), explicitní/implicitní
- Je možné identifikovat hodnoty, které stojí za jeho tvrzeními?

Typy odborných textů – vědecké články

- **Review article**

- nabízí přehled vědeckého zkoumání na dané téma, sumarizuje data a závěry z více studií,
- často obsahuje více informací o kontextu a pozadí tématu než „primary research article“,
- je i tak zatížen předpoklady a vnímáním autora.

- **Primary research article**

- obsahuje originální data a závěry z výzkumu autora/autorů,
- zahrnuje informace o způsobu sběru dat,
- může být také užitečný pro představu, jak experti v oboru zobrazují výsledky výzkumu.

Reflexe čtení

- Dal/a jsem si dostatek času, abych porozuměl terminologii?
- Vrátil/a jsem se k článku nebo review, který by mi mohl tento text pomoci pochopit?
- Strávil/a jsem dostatek času čtením důležitých částí tohoto článku?
- Je někdo s kým bych mohl/a probrat části, kterým nerozumím?

„Bud' připraven číst článek minimálně dvakrát. Možná tě překvapí, jak ti začnou dávat smysl části, které byly při prvním čtení nesrozumitelné. Smiř se s tím, že i zkušení vědci musí číst články znovu a znovu. Přesto ti nejspíš zůstanou části článků, kterým prostě nebudeš rozumět, protože: - nemáš dost informací o kontextu, - jsou prostě moc komplikované, - jednoduše nedávají smysl (nepřehlížej tuto možnost jen proto, že článek někdo otiskl)....“

Robert Siegel

Průběžný úkol

A) V databázích vyhledejte tři vědecké články související s Vámi vybraným tématem diplomové práce. V odevzdávaném dokumentu uveďte bibliografické odkazy na tyto články podle Vámi vybrané normy, kterou také uveďte.

B) Vyberte si jeden článek a podrobte ho kritické analýze. Zaměřte se na následovní otázky:

1. Jakým problémem se autor zabývá (jaké klíčové otázky si klade)?
2. Z jakých teorií autor vychází?
3. Jaká jsou autorova východiska (předpoklady)?
4. K jakým závěrům dospěl (jak na otázky odpověděl)?
5. O co své závěry opírá (jaké argumenty na jejich podporu uvádí)?
6. Obsahuje text nějaká rozporná nebo málo argumentovaná tvrzení? Pokud ano, jaká?
7. Odkud důkazy bere? Jak moc jsou zdroje důkazů důvěryhodné

Vložte do odevzdávacího do 7.11. Rozsah: 2 - 4 normostrany

Hlavní úkoly

Draft Úvodu vědeckého textu - 0 – 5 bodů

- nastolení problému/tématu
- otázky a hypotézy
- co se o tématu ví a co zatím ne

Vložte do odevzdavárny do pátku 16.11.